

Universitätsbibliothek Paderborn

**D]rectoriu[m] co[n]=||cubinarioru[m] saluberrimu[m] quo
|| queda[m] stupe[n]da et quasi i[n]audita || pericula
q[ua...] apertissime resoluu[n]tur nedu[m] clericis aut
etia[m] laicis hoc || crimine ...**

Arnoldus <de Tongern>

Agrippine, 1509

VD16 A 3769

Q[uod] p[re]lati pastores [et] o[m]nes p[re]dicantes teneant[ur] populo
p[re]dicare q[uod] null[us] debeat [con]cubenarios ad celebrandu[m]
inducere

urn:nbn:de:hbz:466:1-34663

Foliū

Dicēs. Eū em̄ pdicti i crimie iacētes sacra ministrādo mortali peccēt
p. c. si. de tēpo. or. nō debet eos inducere sine necitate. hec ille. Ecce
pdicti bñ pensatis in quātis miseris miseri concubinarij existūt. cum
nedū libūpsis noceat. s; z alios pniciose latenter inficiūt.

¶ Circa oia iam dicta sup questione de inductione con-
cubinarij ad celebrandū nemo velim tradat obliuioni. vbi
supra tertiu notabile z qntum. z sic facili soluitur argu-
mentū qd̄ indies dmoniter obijctur Concubinarijs
p̄ p̄teri z p̄ritus p̄sumi. z p̄ p̄sequens ad celebrandum
induci. Rūdetur q̄ nō potest ab inducente salua con-
scientia p̄ritus p̄sumi. vt supra quarto notabili patuit
sed p̄ pdicta notabilia qntum z tertiu ab inducente debet
malus p̄sumi. z p̄ p̄sequens nō induci

¶ Quō plati pastores z oēs pdicantes teneant populo pdica-
re q̄ null⁹ debeat concubenarios ad celebrandū inducere

Dubitat Cōsequēter ex his q̄ dicta sunt. An plati z pdi-
catores alij sint obligati illud cōitatis piculuz
pplo intimare. eo q̄ pplus h̄ ipm videat ignorare. Arguit q̄ nō.
p̄ h̄ em̄ fieret diffamia platis z clero. qd̄ p̄hibet. Dicis em̄ in de. reli-
giosi de p̄uile. In p̄tute obediētie z sub interminatōe maledictōnis
eterne inhibem⁹ ne in p̄monib; q̄s platis eccliaz terreat. z ad hoc
alia adducit etiā dñs Anthoni. in tertia pte. ti. xvij. c. iij. Scdo
arguit. Correctio fraterna q̄ nō ē spes emēde. nec fruct⁹ sperat. sed
malus malū z scādalu timet in multis casib; necessario dimittit. p̄
ut notat ex doctorib; p̄ Joā. nider in p̄ceptorio Cācellariū Antho-
ninū. z alios. ita h̄ videt agendū cum p̄sertim cōitas sit in culpa
¶ In oppositū p̄ veritate arguit. Dicis in summa Erfordēsi lib. j.
pte. j. ti. j. q̄ h̄ ignorantia iuris postini nō sit laicis piculosa. cū nō
teneant illd̄ scire. sicut em̄ d̄r. L. de iure deliberādi. l. scim⁹. q̄ arma ma-
gis q̄ iura scire milites sacratissimus legislator existimauit. Sic z
rusticos maḡ scire rura q̄ iura existimauit. Cū nō est cautū dicere
eis ius postini dū p̄ h̄ maḡ illa q̄ant q̄ releuent zc. Ignorantia tñ
iuris natural̄ siue diuini etiā laicis ē piculosa. qz ibi ignorās igno-
rabis. z iō ab eis ē p̄pellēda. Nec ibi. Periculū em̄ salutis inducit ig-
norantia iuris nature. vt apte d̄r. text⁹. c. si. de p̄sue. Cū q̄p̄ be. Tho.
vbi sup̄ apte in forma d̄r. q̄ repugnat iuri nature concubinariū ad ce-
lebrandū inducere. iō necessario videt q̄ h̄mōi piculū sit laicis z ig-
naris intinandū. z desup̄ ignorantia ab eis sit repellēda. Scdo ex h̄

videt Vincēt^o doctor & scū. q̄ vt sup̄ allegatū ē hec publice p̄dicā
 cavit. Et indies sermones sui & summa p̄dicantiū hoc idē p̄tinens.
 ad p̄dicandū h̄mōi imp̄munt. q̄ ecclia & p̄lati merito nō admitter
 rent si illicitū & sc̄dālosū eēt hec p̄p̄lo p̄mulgare. Etiā Hiero. lx.
 Tho. & alij doctores sup̄ allegati p̄iculose h̄ac veritatē ita absolute
 scripsissent si publice nō poterit doceri. Rūso d̄dm. q̄ inducēdo
 p̄cubinariū ad celebrandū nemo nec p̄plus a p̄cō p̄ ignorantiā in
 toto videt excusari. vt sup̄ ad q̄ntū argumentū patuit. iō h̄ ip̄m eē
 p̄cō obligant scire. Et nāq̄ Cācellari^o in regulis. Quilibet obligat
 illud scire absq̄ cui^o noticia nō p̄t p̄cōm evitare. Cū ḡ circa necessa
 ria salutis ex officio spectet ad p̄latos & p̄dicatores p̄p̄m ignorantē
 docere. seq̄tur q̄ istius inductōis p̄iculū p̄p̄lo debrat intimare. q̄ vt
 d̄t lx. Thomas 2° 2°. q. xliij. Ignorantē docere si quis h̄z ex iniūcto
 officio & circa necessaria salutis dimittit peccat mortalr. Et hoc idē
 vult Henric^o de gandavo q̄dlibet. vij. arti. xvij. vbi p̄cludit q̄ p̄di
 cator nō occurrēs morti sp̄iali in primo peccat mortalr. licz ad hoc
 plus obligant epi & pastores. Et assumt ad hoc illud Grego. li. ij.
 Pastores q̄ p̄rimoz mala aspiciūt & in silentio linguā p̄munt q̄si
 p̄spectis vulneribz vsū medicamine subtrahūt & eo mortis aucto
 res fiunt q̄ melius q̄d poterāt curare noluerūt. & loq̄tur de vulneribz
 sp̄ialibz. Dec ibi. Illud etiā p̄firmat p̄ illud apli Actū. xx. Mū
 dus ego sum a sanguine oim vestz. nō em̄ p̄terfugi q̄ min^o annūcia
 rem offe p̄siliū dei vobis. Sup̄ q̄ Gregori^o Mūdus inquit ergo a
 sanguine eoz nō eēt si eis dei p̄siliū p̄nūciare nolisset. q̄ cū increpa
 re delinquentes noluerit eos p̄culdubio tacendo pastor occidit. hec
 notant. xliij. dist. ca. ephes. Uez q̄dē q̄ p̄lati p̄ se tenent sine mo
 ra. nō minus q̄ carnal^r p̄r de pane corporali filijs in mortis periculo
 p̄stitutis tenetur p̄uidere. Predicatores aut̄ alij p̄ accidens ad h̄
 obligant. dum scz necessitas ignorantū eis occurrit. Sed iam in
 casu nostro an nō sit extrema necessitas. ita q̄ ip̄i p̄dicatores vales
 ant hanc intimatōnē dimittere videant ip̄i. Vident em̄ ad oculum
 nec p̄latos nec aliquem populū desuper informare. quomodo ergo
 salua conscientia queso languidis vsq̄ ad mortem hunc doctrine
 panem. & elemosynam subtrahere poterunt & nō subuenire. P̄rela
 tis nāq̄ negligentibz in correctōne vt reducit. Gabriel vbi supra le
 ctione. lxxiij. q̄uis p̄sentes existant. alij tamē per hoc non excusan
 tur de p̄cepto correctōnis implēdo sub pena mortalis peccati. Igi
 tur cum p̄dicti ad hanc p̄mulgatōnem de lege diuina & nature ob
 ligentur. seq̄tur q̄ per nullum statutum humanum seu cuiuscunq̄
 religionis hanc intimandi obligatōem subterfugere possint.

Foliū

Ad p̄mū d̄m q̄ sicut glo. ibidē in Cle. vult q̄ notatim descēdē
do ad platoꝝ ꝛ eccliaslicoꝝ p̄sonas eoꝝ vitioꝝ p̄hibet̄ p̄dicatio. nō
aut̄ in cōi ꝛ p̄sertim in casu n̄ro vbi p̄ acc̄s̄ p̄ter intentōem solū eoꝝ
vitia in cōi tāgunt̄ p̄pter h̄. q̄ p̄ceptū diuinū necessario intimādū.
als̄ nō possit̄ p̄mulgari. Nec sic p̄prie detrahif. hui⁹ sile indies̄ otingit
in cōfessione in q̄ h̄ p̄sona cū q̄ q̄s̄ peccauit p̄pter detractōis vitii
vitandū nō sit notanda. nihilominus vt tradunt doctores in q̄ro
q̄n̄ aliena pct̄a n̄ris sic sunt cōficta q̄ sine illis culpā p̄p̄iam q̄s̄ nō
possit̄ sufficiēter exp̄mere. vt puta si q̄s̄ cū matre sua peccasset. tūc nō
minādo p̄sonā aliā a vitio detractōis excusat̄. Multo min⁹ q̄ h̄ extat
detractōis piculū vbi solū in cōi p̄ acc̄s̄ ꝛ cubinari nō praua intē
sione tāgunt̄. Ad sc̄d̄m d̄m. q̄ ap̄d̄ scientes n̄ri casus piculum ꝛ
nolētes dimittere b̄n̄ sile esset cū correptōe fraterna allegata. s̄ ap̄d̄
ignorātes de q̄b̄ iā p̄ncipalē q̄stio secus. vñ cū sit de necessitate salu
tis vt supponit̄. nō p̄t̄ hec intimatio p̄termitti. sicut nec elemosyna
erga indigentē in extrema necessitate. Et fruct⁹ vtiq̄ saltē apud ig
norantes sperari d̄z. nemo em̄ in dubio imemor sue salutis iudicād⁹
est p̄ma. q̄. vij. sancim⁹. Dicit em̄ Albert⁹ in. iij. dist. xix. arti. xj. q̄
de q̄libet p̄sumere debem⁹ corrigibilitatē nisi ip̄e cōtrariū exhibeat in se
ip̄o sepi⁹ amonit⁹. Decille. Nec timendū ē in h̄ malū aut scandalū.
q̄ vt d̄t̄ br̄s̄ Tho. vbi sup̄ q̄ sunt de necessitate salutis. vt ē ignorā
tem docere p̄pter scandalū nō sunt dimittēda. Videant igif̄ p̄dicat̄
ne timor h̄ianus fraterne charitat̄ legē obnubilet. ac mēte diligēt̄
reuoluāt illd̄ J̄sidori in de summo bono dicēt̄. q̄ sacerdotes p̄ iniq̄
tate p̄p̄loꝝ dānant̄ si eos ignorātes nō erudiūt. aut peccātes nō ar
guūt. Insup̄ stante veritate resolutionis iā p̄dicte aliud etiā iā p̄p̄
sc̄dam cōclusionē necessario seq̄tur. videlicet q̄ epī plati ꝛ p̄dicatores
aliq̄ teneant̄ in synodo. aut quis alio mō b̄n̄ficiatis ꝛ p̄cipue regenti
bus eccliaz intimare. q̄ nō debeat̄ ꝛ cubinarios ad celebrādū admittē
tere cū hi h̄ ip̄m salutē fore necanū in plurimū etiā videat̄ ignorare.

¶ Forma a pastore seu rectore cuiuscūq̄ ecclie benigne ꝛ
charitatiue. seorsum ꝛ nō publice h̄uilit̄er p̄is̄ s̄bis̄ ꝛ cu
binario p̄ponēda dū se p̄ntat in sua ecclia ad celebrādū.

¶ Reuerēde seu dilecte d̄ne. Egredere capere velitis. Si ꝛ cubinam
vestrā cū q̄ hucusq̄ in diffamia fuistis vobiscū habetis. ego nequeo
vos h̄ ad celebrādū admittēre. Etenim s̄m̄ doctor̄ dicta peccare. q̄
propter peto resup̄ patientiam vos habere ꝛ p̄ nunc sup̄sedere.

¶ Si q̄s̄ iā q̄rat q̄ auctoritate hec pastor facere d̄z. R̄ndet̄. aucto
ritate legis diuine q̄ p̄cipit̄ ruinā pct̄i. aut piculū ei⁹ in se aut primo
dū iūniat̄ p̄cauere. ¶ Si dicas. videt̄ ad ordinariū potius spectare.

Rūdef. correctio coactiua q̄ ē actus iusticie vt dicitur bñs Tho. 2° 2° q. xxxij. spectat ad ordinariū q̄lis h̄ nō attētat. Sol^o em̄ pastor seu rector nitit̄ evitare pctm̄. Et ne inordinatio cult^o diuini in ecclesia sua sibi mediāte iuramēto p̄missa p̄tingat. Insup̄ rñderi p̄t p̄ ea q̄ sup̄ius dicta sunt in q̄stione vltima añ p̄mū piculū. Nec d̄z delūper timeri scādali. qz p̄ceptū diuinū implēdo si q̄s scādalizat ē occasio accepta nō data s̄m̄ te. Tho. in de malo. q. iij. Si em̄ scādali actiui t̄i meri ex h̄ dēteret. neq̄q̄ nec papa. nec Hieronym^o vt sup̄ officii eoz celebrandi impedire mādarent

¶ Forma populo a pastoribz z p̄dicatoribz sobrie cū discretōe nō ex rancore s̄z zelo aiay p̄ponēda

¶ Dilectissimi in xp̄o q̄uis vez sit z idubitatē vez ē q̄ missa mali sacerdot̄ ita bona sit sicut boni sacerdot̄. Et etiā q̄uis vez sit q̄ ne mo q̄tūcūq̄ malū post pctm̄ dētermiāte z certitudinalit̄ debeat iudicare eē in mortali pctō. qz in momēto oculi p̄t hō p̄uerti. Artū mal^o notori^o sicut extat sacerdos p̄cubinari^o public^o p̄t z d̄z ab eo q̄ vult sacerdotes ad celebrandū puocare mal^o z inidoneus ad celebrandū timeri. Iḡit̄ si aliq̄s p̄cubinariū sacerdotē ad celebrandū inducat periculo p̄ccari se p̄mittit̄ z grauiter p̄ccat.

¶ Cauent̄ q̄ vob̄ ne vocet̄ notoriū p̄cubinariū sacerdotē etiā si p̄tingeret q̄ pastor vester tal̄ eēt ad āniuersaria aut exeq̄as. nec p̄mittatis tali facere tricesima aut q̄scūq̄ speciales missas. Dic̄ tñ nō restringūt̄ subditi habētes pastore p̄cubinariū q̄n p̄nt sacramēta eis necessaria et de iure debita a tali absq̄ pctō exigere.

¶ Si dicas materie subtilitas videt̄ in h̄ casu rusticos excusare. Et qz ip̄i de facili clericis sunt infesti. iuxta illud de imu. eccle. li. vj. Clericis laicos infestos oppido tradit antiq̄tas. iō tūti^o h̄ videt̄ tacēdū

Rūdef. neq̄q̄. qz vt vult Albre^o in sc̄do. dist. xxij. ignorātia iur̄s neq̄ v̄lis q̄d oibz ip̄onit̄ ad sciendū aliquē excusat. neq̄ etiā p̄ticul̄aris iuris q̄d sc̄z nō sc̄it nisi p̄ studiū a toto q̄uis a tanto excusat. nisi casus multū fuerit difficilis. hec ibi. Iccirco vt etiā q̄dā theologie doctor eximius asseruit z affirmauit cū hic casus n̄ iuri nature repugnās supponat̄ nō multū difficil̄ vt p̄ sup̄ius dicta ad q̄ntuz argumentū notari p̄t. Satis em̄ inq̄t p̄stat etiā laicis ex lumine natural̄ rōnis. nec ad hoc magno aut p̄fundo indigēt studio. q̄ irreuerentia sacramētis nō debeat exhiberi z q̄ pctā p̄rauoꝝ sacerdotū nōz debeat in ecclia multiplicari z etiā q̄ nō debeat p̄curare act^o aliquos fieri vñ p̄sc̄ia p̄rimoz p̄curat̄. q̄ oia vt sup̄ in sc̄da p̄clusionē patuic dū p̄cubinari^o ad celebrandū inducit̄ p̄tingūt. seq̄t̄ q̄ p̄positū non obstāte senicia p̄pli q̄ is cui^o interest laicos itozmare q̄ necessario p̄

Foliū

negligentiā peccat. nisi ignorantia hmoi iuris natural' ab ips' repel/
lat. iuxta illd' Ambrosij in sermone. lxxxiij. Ego inqt interdū parcēs
vob. tacere vellē. s; malo vos p̄tūmācie causas reddere q̄ me negli/
gentie sustinere iudiciū. Un̄ si superiores fuerūt necessitati p̄mulga
re legē nature ac diuinā pp̄lo nō obseruāti eādē in casib; certis. vbi
etiā pp̄ls ac legis eiusdē trāsgressor a pctō p̄pter difficultatē z ma/
terie subtilitatē pie ex ignorantia credif excusatus. vt machabeoz. ij.
p̄tz de machabeis q̄ se p̄miserūt interim. Et de illis in ecclia mutinēsi
q̄ post fidē datā p̄me māserūt cū scda p̄pt subsecutā copulā. vt p̄tz
de spon. duoz. c. licet. Cur ḡ q̄so in casu n̄ro superiores z p̄dicatores
nō necessitent nec eēt de p̄cepto restricti legē nature pp̄lo z trans/
gressorib; intimare vbi trāsgressor eius nō videt a pctō vt illi posse
excusare. Insup esto q̄ pauci ex hac p̄mulgatōe se emēdēt z pluri
mi scādalizent. Nihil incōueniēs inqt idē doctor aliqd facere p̄ sa/
lute paucoz. vñ aliq̄ ex malicia scādalizent tale em̄ scādalu. qz pha/
risaicū iō p̄tēndū. exemplo christi q̄ s̄m Augustinū in de agone
christiano se nob̄ p̄buit in exēplū in sua doctrina p̄dicando scanda
lum phariseoz nō vitauit. q̄re d̄t be. Tho. in. iij. pre. q. xliij. h̄ etiā al/
legans q̄ hō sic d̄z eē sine offensione oib;. vt nulli det suo facto vl' di
cto minus recte occasionē ruine. si tñ de veritate scandalū orif magis
est sustinendū scādalu q̄ q̄ veritas relinquat. vt d̄t Gregori' super
Ezech. li. j. homelia. vij. hec ibi Videāt igitur hi q̄d agant q̄ hāc p̄/
mulgationē saluti necessariā nituntur impedire.

¶ Tertiu' periculū oēs concubinos p̄cernēs tā lai/
cos q̄ clericos circa eoz p̄ritōem z p̄fessionē.

Circa oēs concubinos restat difficultas nō
parua quo ad eoz p̄ritōnem z con
fessionē de eoz peccatis. Circa p̄ritōem ḡ p̄siderandū vt
dicūt doctores in q̄rto s̄m cōem legē ad iustificatōem im
pij z verā p̄ritōem req̄rit p̄p̄tio in q̄ vt d̄t Bonauētū. ibidē optet
multa p̄siderare. z s̄m be. Tho. ibidē. dist. xvij. z Durandū z alios
de singl' mortalib; oportet singulatim p̄teri qñ eadem q̄s h̄z in me
moriam seu qñ p̄rinq̄rere tenet recogitare ad inueniendū reducēdo
ad memoriā dolēdo de singul' singulariter. s; in p̄ullegiata iustifica
tione sec' fiat. vt d̄t in Paulo latrone. Maria magdalena vbi
nō fuerūt p̄ambula p̄paramēta. s; subito de' erga eos fontē miseris
cordis aperuit. Un̄ notāter d̄t be. Tho. in summa tra gētilis. sicut
christ' sanauit q̄sdā subito z alios quidiē sanat successiue cursu cōi
sic z in aiab; fecit. Quib; p̄satis p̄siderandū circa concubinos